sinėjimų metu paaiškėjo, jog abu pilkapiai buvo visiškai „ištirti" jau anksčiau: kapai iškasti, įkapės surinktos, o iš pilkapio belikę tik nejudinti dailūs 3–4 m skersmens (išorėje) akmenų vainikai, formuoti ant buvusio žemės paviršiaus. Akmenys krauti keliais aukštais, būta didesnių ir mažesnių riedulių. Didžiausi akmenys buvo 1,1x0,6x0,5, 0,7x0,4x0,7, 0,6x0,5x0,35 m ir panašaus dydžio. Mažiausi akmenys buvo vos 0,1x0,07x0,09 cm ir panašaus dydžio. Didesni akmenys formavo vainiką, mažesni užpildė tarpus.

Pilkapio 1 centre, akmenų apatinės dalies lygyje, pastebėti tamsūs, maždaug 1 m skersmens ankstesnio perkasimo kontūrai. Kasant dar 0,5–0,6 m, geltoname nejudintame smėlyje išryškėjo pailgos formos 0,54–0,6x1,40 m dydžio kapo kontūrai. Jų V dalyje dar žymūs ankstesnio perkasimo pėdsakai. Kapo, kurio dugnas buvęs maždaug 0,6–0,7 m gylyje, vieta buvo visiškai iškasinėta dar XX a. pradžioje.

Pilkapyje 3, akmenų vainiko ribojamame plote, rasta nemažai angliukų, centre pastebėti 1,5x1,5 m dydžio tamsios netaisyklingos formos dėmės – perkasimo – kontūrai. Duobės užpilde rasti pavieniai atsitiktiniai žmogaus kaulai. Perkasimo duobės dugnas pasiektas maždaug 0,8 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Nustatyta, kad perkasant pilkapį buvo suardytas *kapas 1*, kurio likučiai aptikti 0,4–0,5 m gylyje nuo įdubusio sampilo paviršiaus. Kapo pėdsakai – kaukolės ir dešiniojo žastikaulio fragmentai – aptikti prie pat akmenų vainiko, PV pilkapio pusėje. Moteris (lytis paaiškėjo po antropologinių tyrimų) buvo palaidota apie 0,3–0,4 m gylio duobėje, po pilkapio pagrindu, galva į V–PV (255°). Mirusiosios dešinėje buvo padėta ietis (ietigalis rastas netoli galvos). Ant kaukolės aptikta 1 žalvarinė įvijėlė. Tai visa, kas liko iš kapo, kurio likusi dalis (krūtinės, juosmens ir kojų sritis) buvo suardyta perkasant pilkapį. Stipriai apnykęs ietigalis gali būti priskirtas IG tipui (pagal V. Kazakevičių) ir datuojamas V–VII a. Tam neprieštaravo ir radiokarboninės kapo datos: 1590±60 bp, *1*σ AD415–539, *2*σ AD377–601 (Ki-10765), 1510±80 bp, *1*σ AD 437-451, *2*σ AD 395–663 (Ki–10766).

Taigi remiantis absoliutine chronologija ir laidosenos ypatumais galima pagrįstai teigti, jog Kubiliškio–Radišių pilkapynas yra kiek vėlyvesnis už romėniškojo laikotarpio pilkapius ir datuojamas I tūkstantmečio viduriu.

KUBILIŠKIS–RADIŠIAI BARROW CEMETERY

The Kubiliškis-Radišiai barrow cemetery was excavated in 2003. Two burial mounds were investigated and the scarce remains of two pit inhumations under the mounds were found. In accordance with burial rites, grave goods and absolute chronology (C14) graves could be date to the Migration period.

PADUOBĖS–ŠALTALIŪNĖS III GRUPĖS PILKAPYNAS

Valdas STEPONAITIS

2003 m. buvo pratęsti Paduobės–Šaltaliūnės (Švenčionių r.) III grupės pilkapyno (A 1096 P) tyrinėjimai, LNM pradėti 1987 m. (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais*, V., 1988, p. 61–63; *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 61–62; *ATL 1990 ir 1991 metais*, V.,

1992, d. 1, p. 124–127; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 112–113; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 83–84; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 205–206; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 76; *ATL 2001 metais*, V. 2002, p. 96–97; *ATL 2002 metais*, V. 2005, p. 77–78). 2003 m. buvo ištirtas ardomas pilkapis 13 (iš viso 324 m² plotas).

Pilkapis 13 yra pilkapyno Š dalyje, tarp geležinkelio ir apsauginės medžių linijos, šalia sodybos gyvenamojo namo ir ūkinių pastatų, iš dalies po jais, stipriai apardytas įvairių ūkinių ir geležinkelio tiesimo darbų metu. Tiriant paaiškėjo, kad pilkapis buvęs didesnis nei atrodo iš išorės, jo R dalis ir sampilo viršus sunaikinti ūkinės veiklos. Išlikusios pilkapio dalies sampilo skersmuo – apie 12 m, aukštis – iki 0,6 m. Pilkapis supiltas iš aplinkinio smėlio su apardyto akmenų vainiko liekanomis R, Š ir ŠV pilkapio pusėje. Akmenų vainikas krautas ant pilkapio pagrindo viena eile iš didelių 73x43x29, 65x44x30, 63x36x28, 78x26–53x32, 56x44x29 cm dydžio ir kiek smulkesnių akmenų. Kai kurie akmenys apskaldyti, naudoti tarpams tarp didžiųjų užpildyti. Dalis smulkesnių akmenų buvo 10–20 cm aukščiau pilkapio pagrindo ir buvo naudoti sampilo sutvirtinimui išorinėje akmenų vainiko pusėje. Vidinis akmenų vainiko skersmuo išlikusioje dalyje – apie 8 m. Pilkapio pagrindas – pilkai rusvo, margo smėlio sluoksnis – buvo 8–12 cm storio.

Aplink pilkapį nebuvo vientiso griovio: ŠV, Š, ŠR pusėje aplink pilkapį buvo rastos dvi pailgos, išlenktos duobės. Viena duobė – apie 10 m ilgio, iki 3 m pločio ir 0,8 m gylio, antroji – 7 m ilgio, iki 2 m pločio, 0,7 m gylio. Pilkapio R dalyje rasta tik apie 8? m ilgio duobės kontūro dalis, nes duobė suardyta tiesiant geležinkelį. PV dalyje taip pat rastas tik duobės kontūro fragmentas. Duobės buvo 2–3 m atstumu nuo akmenų vainiko.

Pilkapio centrinėje dalyje rastos vieno suardyto *degintinio kapo* liekanos be įkapių. Sudeginti kauliukai su pavieniais angliukais buvo išberti 1x0,6 m dydžio plotelyje ant pilkapio pagrindo. Greta, suardytoje pilkapio dalyje, surinkta dar keliasdešimt sudegintų kauliukų ir geležinė ovalo formos pastorinta priekine dalimi sagtelė. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis (tyrė VU MF doc. dr. R. Jankauskas) sudeginti kauliukai – greičiausiai suaugusio asmens. Kremacija atlikta didelėje laužavietėje, kurioje beveik visoje buvo pasiekta ilgalaikė aukšta (per 800° C) temperatūra.

Šiauriau pilkapio, už griovio, rasta apie 5,5–6 m skersmens, iki 0,6 m gylio duobė (deginimo vieta?). Duobės P dalis užpildyta dideliais, 70x50–30x33, 61x44–29x28, 50x32x29 cm dydžio ir smulkesniais akmenimis, jos viršutinė dalis užpildyta šviesiu smėliu. Duobėje, tačiau ne per visą skersmenį, buvo matyti degėsių ir pelenų sluoksnis, giliau duobės dalyje buvo ryškus perdegusio smėlio įžemis. Dalis akmenų buvo rasti ant degėsių sluoksnio, o po didžiaisiais smėlis nebuvo ryškiai perdegęs. Šioje duobėje buvo rasta keliasdešimt kremuotų kauliukų ir sidabrinio žiedo (?), padaryto iš profiliuotos juostelės, dalis. Tiriant kremuotus kauliukus nustatyta, kad ir degintiniame kape 1, ir duobėje rasti kauliukai panašūs savo spalva ir kremavimo temperatūra, tačiau dėl nedidelio jų kiekio išsamesnes išvadas daryti sunku.

Apardytame pilkapio sampile ir keliose duobėse po juo rasta geležinkelio Sankt Peterburgas–Varšuva statybos ir jo eksploatavimo laikotarpio radinių: geležinių pabėgių vinių, švininė Rusijos plomba su ereliu ir užrašu „M? П 3“, vario lydinio saga su aštuon-

kampe žvaigžde dviejų šakelių vainike, pagaminta Sankt Peterburge.

Pagal bendrą pilkapio struktūrą ir radinius pilkapį galima datuoti viduriniuoju geležies amžiumi.

PADUOBĖ–ŠALTALIŪNĖ GROUP 3 BARROW CEMETERY

In 2003 in the barrow cemetery of Paduobė-Šaltaliūnė (Švenčionys district) group 3, barrow 13 suffering from destroyal was explored. The barrow was 12 m in diameter, 0.6 m high, with fragments of stone circle and with oblong, curved pits around the burial mound. The remainder of a destroyed cremation was found in the barrow. Outside the ditch of barrow, there was found a pit of 5.5–6 m in diameter and 0.6 m deep (site of cremation?) with a prominent layer of firesite and ashes. Deeper in a part of pit one can clearly see burnt-out sand sterile soil and the southern part of pit filled by large stones. By general structure of barrow and findings, it can be dated back to the Middle Iron Age.

JAŠIŪNŲ (GELOŽĖS) PILKAPYNAS

Valdemaras ŠIMĖNAS

2003 m. VU tęsė 2000–2002 m. pradėtus Jašiūnų (Geložės) pilkapyno (A1036) (Šalčininkų r., Jašiūnų sen.) archeologinius tyrimus (žr. *ATL 2000 metais,* V., 2002, p. 77–79; *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 97–99; *ATL 2002 metais,* V., 2005, p. 80–82). 2003 m. buvo ištirti du kvartalinės linijos ardomi pilkapiai pilkapyno R ir V dalyse (iš viso ištirtas 200 m^2 plotas).

2003 m. tirtas pilkapis 6 (pagal T. Šidiškio planą – pilkapis 105) yra ŠR pilkapyno dalyje, 65 miško kvartalo Š dalyje, ant kvartalinės linijos. Jis buvo 7 m skersmens su 1 m aukščio smėlio sampilu. Paviršiuje buvo matomas 0,8–1 m pločio ir apie 20 cm gylio žemėmis užslinkęs griovys. Sampilo V pusėje griovys turėjo 0,7 m pločio tarpą – „įėjimą".

Tyrimų metu kapų pilkapyje 6 nerasta. Nerasta net atsitiktinių degintinių kaulų ar radinių. Po visu sampilu ant pagrindo išryškėjo 10–15 cm storio tamsios žemės su smulkiais degėsiukais pirminio žemės paviršiaus dėmė. Jokių perkasimų joje nepastebėta. Nukasus pirminį paviršių pilkapio centre kv. E–4 išryškėjo tamsesnės žemės ovalo formos kontūras. Jis 140x80 cm dydžio, ištęstas R–V kryptimi. Tačiau jo būta tik 8 cm storio – giliau buvo įžemis. Dar viena tamsesnės žemės dėmė išryškėjo kv. A, B–6. Jos dydis – 70x60 cm. Padarius dėmės pjūvį paaiškėjo, kad tai galėjo būti sutrūnijusio kelmo vieta. Kontūras išnyko 50 cm gylyje. Išvalius sampilą juosusį griovį, jokių radinių, kapų ar laužaviečių požymių nepastebėta. Griovys siekė apie 55–60 cm gylį nuo pirminio žemės paviršiaus. Tik kv. A–7 griovio dugne ant įžemio buvo rasti trys nedideli akmenys. Jie gulėjo paskirai ir jokios konstrukcijos nesudarė.

Pilkapis 7 (pagal T. Šidiškio planą pilkapis 17) yra pilkapyno ŠV dalyje, 62 miško kvartalo P dalyje, ant kvartalinės linijos. Jis buvo 8 m skersmens su 1,1 m aukščio smėlio sampilu. Paviršiuje buvo gerai matomas 1–